

Babylon: Elefanterne i Hollywood

Elefanten bliver sluppet løs for at camouflere et dødsfald i filmen "Babylon". Foto: Paramount Pictures Corporation

Bo Green Jensen
22.07.2023

FILM // ANMELDELSE – Denne film er som en løbsk centrifuge. Det er derfor vigtigt at tage en dyb indånding, før man kaster sig ind i billedmaskinen. *Babylon* rammer jorden i høj fart og holder tempoet fra scene ét. Der kommer stille steder, men sanseløsheden bliver ved i tre timer. Det er ikke en film, som man nyder i fred. Bo Green Jensen anmelder *Babylon*, som havde dansk premiere i januar i år.

FILM: Babylon

Amerikansk drama fra 2022. 189 min.

Instr. & manus: Damien Chazelle **Foto:** Linus Sandgren. 102 min. **Med:** Brad Pitt, Margot Robbie, Diego Calva

Dansk premiere: 19.01.2023.

Der er tre centrale karakterer i det panoramiske myldrebillede. Det første ansigt, som filmen stiller skarpt på, tilhører *mexicaneren* Manuel Torres (Diego Calva), der kom til Californien som dreng. Han arbejder på at migrere socialt og blive til *amerikaneren* Manny Torres.

Nellie LaRoy (Margot Robbie) og Manny Torres (Diego Calva). Foto: Paramount Pictures Corporation

SENERE bliver Manny en stor kanon på Kinoscope Pictures. Da er han steget i graderne hos MGM, hvor han arbejder sammen med bl.a. Irving Thalberg (Max Minghella). Lige nu er han slet ikke noget. Kinoscope er filmens fiktive hovedkvarter. Facaden ligner Paramount Pictures.

I første scene er Manny desperat. Han står i ørkenens snerrende hede og skal fragte en elefant til festen hos Kinoscopes ejer. Vi er endnu i pionertiden. Det er lige før tonefilmen. Til den store lysfest kommer alle, der på nogen måde er noget ved musikken i Hollywood i 1926.

Elefanten er for tung til den hestetransport, der endelig påtager sig opgaven. Dyret sætter tonen ved at sprede fækalier over kameranlinsen. Elefantens afføring falder i store, dampende klumper. Det er filmens første æstetiske *statement* – og trods alt når transporten sit mål.

TIL FESTEN KOMMER også Jack Conrad, tidens maskuline superstjerne, som bliver værdigt fremstillet af Brad Pitt. *Babylon* blander historiske skikkelser med fiktive konstruktioner. Jack har karaktertræk fra Douglas Fairbanks (1883-1939) og især fra Clark Gable (1901-1960). Karrierekurven ligner John Gilberts (1897-1936).

Jack Conrad (Brad Pitt) og Manny Torres (Diego Calva) til festen. Foto: Paramount Pictures Corporation

Jack bliver gift og skilt adskillige gange. Han drømmer om at skabe film på niveau med europæisk kultur. Han taler henført om Bauhaus, tysk ekspressionisme og tolvtonemusik af Arnold Schönberg, men da tonefilmen kommer, og faget bliver sværere, står han på mål for den mest demokratiske kunstart. Til festen er han endnu ekspansiv og ubekymret. Det er Jack, der hører Manny som problemknusende altmuligmand.

Imens forsøger stjernefrøet Nellie LaRoy at komme ind. Nellie bliver spillet af Margot Robbie. Hun ligger typemæssigt et sted mellem Jean Harlow (1911-1937) og Clara Bow (1905-1965). Nellie ser frem til at fråse i honning og mammon. Hun vil være gudinden, alle begærer. Manny hjælper Nellie ind i palæet, hvor dansen om Guldkalven er i fuld gang.

Hver karakter bliver fulgt hjem efter festen. Jack Conrad snubler over rækværket og lander i sin swimmingpool. Manny samler beruseren op, men det er Jack, som er frisk næste morgen, da alle møder på drømmefabrikken

FESTEN er et grænseoverskridende spektakel. Alligevel bliver der stille, mens den kinesisk-amerikanske – og lesbisk ciskønnede – Lady Fay Zhu (Li Jun Li) fremfører sangen om »My Friend's Pussy«. Kvadet kunne være en anakronisme, men blev faktisk skrevet i 1931 af englænderen Harry Roy. Stilen er som Marlene Dietrich (1901-1992), modellen kunne være Anna May Wong (1905-1961). Om dagen er Fay tekstforfatter på Kinoscope. Hun skriver skiltene med dialog.

Li Jun Li i rollen som Lady Fay Zhu i *Babylon*. Foto: Paramount Pictures Corporation

Lige nu får hun hver gæst til at drømme. Justin Hurwitz har komponeret et massivt score med slingrende horn og dunkende trommer. Hver karakter bliver fulgt hjem efter festen. Jack Conrad snubler over rækværket og lander i sin swimmingpool. Manny samler beruseren op, men det er Jack, som er frisk næste morgen, da alle møder på drømmefabrikken. Først da, efter 20 minutter, kommer titlen op i versaler: **BABYLON** står der med røde bogstaver.

HOLLYWOOD har altid holdt af at fortælle sin egen historie. *Babylon* lægger sig især efter to litterært forankrede film: John Schlesingers *The Day of the Locust* (1975, da. *Katastrofenatten*), som brugte Nathanael Wests roman om *Græshoppens Dag*, og Elia Kazans *The Last Tycoon* (1976, da. *Magtens sødme*), som var baseret på F. Scott Fitzgeralds sidste (aldrig fuldt færdiggjorte) roman.

Damien Chazelle fortæller med samme sans for stoffet, som David Fincher gjorde i *Mank* (2020), der fulgte tilblivelsen af manuskriptet til *Citizen Kane* (1941, da. *Den store mand*). Chazelle er mere europæisk orienteret, end man sædvanligvis ser det. Han har naturligvis set den moderne franske (meta)stumfilm *The Artist*, som Michel Hazanavicius skrev, instruerede og modtog fem overraskende Oscars for i 2011. Som noget nyt erkender han at være inspireret af Tom Tykwers blik på Weimar-tiden i tv-serien *Babylon Berlin*, der fornyede flere trætte formater ved debuten i 2017.

“Her er hedonisme i metermål, faglig kynisme, knuste og realiserede drømme. *Babylon* blander alt i en gryde

Øverst blandt alle kilder står dog *Singin' in the Rain* (1952), den klassiske Hollywood om Hollywood-musical, som ligefrem er indlejret i *Babylon*. Det vender jeg tilbage til.

DAMIEN Chazelle er født i 1985. Han kender den kollektive kulturarv, men er vokset op på østkysten i universitetsbyen Princeton, New Jersey, hvor begge hans forældre underviser, og har læst filmvidenskab på Harvard i Massachusetts. Han har nok en mere romantisk og mytologisk benøvet tilgang til Hollywoods barndom end stedfødte krønikeskrivere som Paul Thomas Anderson og Quentin Tarantino. Han har i hvert fald sine egne ideer.

Chazelles *wunderkind*-status blev konsolideret med *La La Land* (2016) – en håndlavet musical for dagens små stjerner. Allererst blev han musikuddannet på Princeton High School. Han elsker den rå, synkoperede jazz, som han og Justin Hurwitz brugte klirrende syndfloder af i *Whiplash* (2014). Efter *La La Land* fulgte *First Man* (2019) – en biopic om astronauten Neil Armstrong.

Som æstetisk strateg ligner han Darren Aronofsky. Hver film åbner med et sætstykke, der ryster tilskueren, så tavlen er visket ren. Orgiet fungerer netop sådan. Her er hedonisme i metermål, faglig kynisme, knuste og realiserede drømme. *Babylon* blander alt i en gryde.

Foto: Paramount Pictures Corporation

DET er i sidesporene, at Chazelle er bedst. Manny Torres producerer korte koncertfilm – *jazz shorts* var videoclips for deres tid – med trompetisten Sidney Palmer (Jovan Adepo), som er afrikansk-amerikansk. Chazelle har lejlighed til at markere historien om det parallelle Black Hollywood, en skyggetradition med sit eget genreregister (og store produktioner som *Cabin in the Sky*), der sjældent kommer med i filmhistorien.

I sydstaten med apartheidlovgivning kunne hvid, brun og sort hud ikke optræde i samme billede. Sidney Palmer må – med skam og sved emmende ud af hver pore – lade sig sminke med kul, fordi han ikke er sort nok til sydstatsmarkedet. Modellen kunne være Duke Ellington (1899-1974), Sidney Easton (1895-1971) eller endda Louis Armstrong (1901-1971). Chazelle husker siden Sidneys synsvinkel i selskabsscenerne, hvor filmfolkene bliver vist frem for de rige gæster hos William Randolph Hearst (1863-1951) og Marion Davies (1897-1961).

Nu er alle gået på kompromis, og arbejdet er blevet benhårdt – men virkeligheden kommer i kassen

Nellie LaRoy får sit gennembrud i en lille rolle hos instruktøren Ruth Adler (Olivia Hamilton) og stjæler i forbifarten billedet fra stjernen Constance Moore (Samara

Weaving), der har lagt sig ud med systemet ved at blive sin egen producer. Adler er betaget af Nellie, fordi hun kan græde på stikord og skrue op eller ned for mængden af tårer. Adler kunne være baseret på Dorothy Arzner (1897-1979), Lois Weber (1879-1939) eller Alice Guy-Blaché (1873-1968). Chazelle får demonstreret, at de kvindelige instruktører endnu ikke var skrevet ud af historien.

DA tonefilmen kommer, bliver der brug for Nellies medfødte professionalisme. Ruth Adler er stadig instruktør, men nu er det produceren, der bestemmer, og kravene til lydteknik har kvalt bevægelsesfriheden. Chazelle har en lang, enerverende scene, hvor Nellie igen og igen må komme ind, sætte sin kuffert det rigtige sted og arbejde på betoningen af en lille replik. Der går hele tiden noget galt. Til slut falder lydteknikeren ud af sin boks med maskiner og er død af et hedeslag, simpelt hen. Ved eftertanke er det en af de bedste scener i *Babylon*. Nu er alle gået på kompromis, og arbejdet er blevet benhårdt – men virkeligheden kommer i kassen.

Margot Robbie som Nellie LaRoy i *Babylon*. Foto: Paramount Pictures Corporation

Babylon er klippet meget ujævnt. Chazelle fravælger det episke sug for en synkoperet rytme, der minder om billedtakten i *Whiplash*. Så når han standser og bliver stille, gør det indtryk. Det sker især i Jack Conrads synsvinkel, hvor nogle af scenerne bliver rene epifanier.

I bakkerne bag Kinoscope er en tysk auteur (baseret på Erich von Stroheim) i færd med at optage en slagscene. Der er 1000 statister og mange problemer. Manny redder dagen ved at skaffe et nyt kamera, da samtlige ni, som var til rådighed, er blevet ødelagt. Han når frem til filmsettet, mens solen synker, og kærlighedsscenen får særlig fylde. Lyset er stille og gyldent. Vi deler da Jacks ærefrygt. Her bliver der virkelig skabt film *for the ages*.

CHAZELLE lader sig generelt inspirere af mange kolleger og forgængere. Man kan altid diskutere, hvor grænsen går mellem hyldest, lån og rent tyveri – hvad Thomas Vinterberg i anden sammenhæng og uden sammenligning har kaldt »at planke en scene«. Chazelle hylder mange og planker mindst to.

“Man spiller på alt, dyrker SM til døden og begejstres over en Hades-figur, der spiser levende rotter

Det berusede selskab kører ud i ørkenen, hvor Nellie vil se sin far kæmpe med en klapperslange. Da han dejses omkuld, tager hun selv fat i slangen og bliver bidt. Det giver Fay Zhu mulighed for at redde hendes liv og dele et første dybt kys. Hele stemningen, “nu skal vi se, nu er det tid”, er løftet direkte fra Paul Thomas Andersons *Licorice Pizza* (2021) – hvor Sean Penn i rollen som William Holden skal gentage et stunt fra *The Bridges at Toko-Ri* (1954) – og i en større omskrivning fra fødselsdagsfesten i Orson Welles’ legendarisk ufuldendte *The Other Side of The Wind* (1976), der omsider blev færdiggjort i 2018.

I tredje akt af *Babylon* stiger Manny og narkohandleren The Count (Rory Scovel) ned i Los Angeles’ underverden sammen med gangsteren James McKay (Tobey Maguire), som de mod bedre vidende prøver at narre med rekvisitpenge, da Manny skal indfri Nellites spillegæld. McKay-karakteren er sært karikeret, men besøget i byens kloakker gør indtryk. Man spiller på alt, dyrker SM til døden og begejstres over en Hades-figur, der spiser levende rotter. Atmosfæren i det betændelsesrøde klubmiljø er planket fra Gaspar Noés *Irréversible* (2002).

FILMEN har sit hjerte – et af dem i hvert fald – i scenen, hvor Jack Conrad konfronterer journalisten Elinor St. John (Jean Smart) med en giftig “nu-skrider-det-for-ham” artikel, som hun har skrevet i *Photoplay*. Han er ærlig og siger, at de altid har talt venligt sammen uden at være venner. Han vil ikke have hævn. Han vil bare have en forklaring.

Foto: Paramount Pictures Corporation

Historiske Hollywoodskildringer plejer at have en version af Hedda Hopper (1885-1966) og Louella Parsons (1881-1972), som var de førende filmjournalister i mellemkrigsperioden. Her er vi længere tilbage, måske ved en skribent som forfatteren Adela Rogers St. John (1894-1988), eller fremme ved korrespondenter som britiske Sheilah Graham (1904-1988), der blev F. Scott Fitzgeralds sidste samleverske.

Elinor St. John er i billedet fra begyndelsen. I en af de første scener sukker hun livstræt og siger: "Jeg kendte Proust, skal I vide". Med åbenlys kulturforagt. Men i sit arbejdsværelse ser hun op og svarer Conrad i en stor monolog om, hvordan enkelte stjerner kommer og går, men ideen om Hollywood og magien ved film lever videre.

Om 50 eller 100 år, når de begge er borte, vil nogen et sted se Jack Conrads film, og for en stund vil han og dét, som han var og forsøgte og lykkedes med, leve igen. Det hele giver da en vis form for mening. De er både mindre og større end kontinuiteten.

Lige nu er hans øjeblik gået. Det var ikke noget, han gjorde forkert. Det er bare sådan. Han skal lade være med at stritte imod, men acceptere sin skæbne og en sen karriere med mindre og mere tvivlsomme roller. Hvilket han gør for en tid. Jacks karakter og livsbane er en af de bedste handlingsbrikker i *Babylon*. Jeg skal ikke røbe, hvad der sker og hvad han gør, men denne formiddag vender han sig i døren og siger et sjældent: "Tak for det".

Her er fri sex, kokain som slik og metervis af hedonisme

BABYLON begynder i 1926 og følger Manny, Nellie og Jack gennem de bestemmende år, hvor Hollywood vokser og udvikler en anstændighed. Ved slutningen i 1932 er ingen af dem tilbage i byen, men filmen lever videre, som Elinor St. John har sagt.

Industrien forsøger at blive respektabel. Det var i 1934, at den såkaldte “Hayes Code” – branchens egen bornerte censurinstans, som bedømte manuskripter frem til 1954 – blev implementeret.

Chazelle beskriver et “Pre-Code Hollywood”, hvor film kunne være særdeles eksplicitte. Her får man dog indtryk af, at der kun blev lavet spekulationsfilm. Til festen i begyndelsen arbejder Chazelle ihærdigt på at bryde tabuer ned. Her er fri sex, kokain som slik og metervis af hedonisme. En svært overvægtig mandlig stjerne, komikeren Orville Pickwick (Troy Metcalf), får et *golden shower* af ensemblespilleren Jane Thornton (Phoebe Tonkin), der skal medvirke i Ruth Adlers film næste dag. Hun overdoserer sit stimulansindtag, og liget må skaffes af vejen. Da slipper Manny elefanten løs, så kaos kan camouflere dødsfaldet.

Til festen inden elefanten slippes løs. Foto: Paramount Pictures Corporation

I VIRKELIGHEDEN døde **Virginia Rappe** (1891-1921) fire dage efter festen på St. Francis Hotel i San Francisco, hvor **Roscoe »Fatty« Arbuckle** (1887-1933) angiveligt voldtog hende. Rappe blev efter sigende misbrugt med en colaflaske, som der sad en rusten kapsel på. Dødsårsagen var urinforgiftning. Episoden kunne ikke ties ihjel. Arbuckle blev sigtet, først for mord, siden for uagtsomt manddrab. Han blev frikendt efter tre indviklede retssager.

En af karaktererne lever stadig i 1952 og ser undrende, med smil gennem tårer og omvendt, hvordan det hele bliver levende igen

Medierne svælgede i hver detalje. William Randolph Hearsts aviser førte an i kampen for den offentlige moral, mens politikere og jurister profilerede sig. Fotoet af den ødelagte hotelsuite gik verden rundt. Arbuckle fik aldrig sin karriere tilbage og var effektivt "aflyst", som krænker bliver i dag. Han blev muligvis udnyttet. Branchen statuerede et eksempel. Det ændrer ikke på, at Virginia Rappe døde som følge af orgiet i suite 1221.

JACK forstår for alvor, at tiden er gået, da han sniger sig til en visning, hvor han spiller romantisk helt i en krigsfilm. Han siger: »Jeg elsker dig, jeg elsker dig, jeg elsker dig,« til sin medspiller. Det samme gør Gene Kelly som Don Lockwood i *Singin' in the Rain*. Og publikum griner på samme hjerteløse måde.

Motivet bliver forløst i epilogen. En af karaktererne lever stadig i 1952 og ser undrende, med smil gennem tårer og omvendt, hvordan det hele bliver levende igen, da han går ind til Stanley Donens og Gene Kellys metamusical, som var ny i biografene netop det år. Chazelle citerer fra *Singin' in the Rain* i flere minutter. Man begynder næsten at følge med.

Da spiller Chazelle temakortet. Han viser et svimlende sammenklip af hele den kommende filmhistorie. Det visuelle foreksempel må være billedtunnelen i Stanley Kubricks *2001: A Space Odyssey* (1968, da. *Rumrejsen år 2001*), intet mindre. Chazelle citerer fra Georges Méliès til Jean-Luc Godard og *The Matrix*. Salen i 1952 bliver et øjeblik den evige biograf. Karakteren, hvis liv tog en uventet drejning, ser på lærredet: De var der, og de gjorde det. Der var virkelig et sted, som hed Hollywood i begyndelsen.

Brad Pitt som Jack Conrad i *Babylon*. Foto: Paramount Pictures Corporation

CHAZELLE har flere af sine historier fra Kenneth Angers *Hollywood Babylon* (1975) og *Hollywood Babylon II* (1984), som med rette nyder kultstatus, skønt meget i bøgerne er usandt eller vildt overdrevet. Anger dyrker og elsker tarveligheden. Dén gør Chazelle meget ud af til slut.

På vej hjem fra biografen husker jeg en anden side af Babylon-motivet. I 1916 indspillede D.W. Griffith sin monumentale *Intolerance*, som folder temaet ud i fire historiske perioder, der er omhyggeligt rekonstrueret: oldtidens Mesopotamien, Israel på Kristus' tid, blodbadet på Bartholomæusnatten i Frankrig og moderne amerikansk tid, hvor kriminelle og politiske kræfter bliver belyst.

Griffith, som skabte *The Birth of a Nation* (1915) og etablerede United Artists-studiet sammen med Charles Chaplin, Douglas Fairbanks og Mary Pickford, er for tiden sendt til revurdering, fordi hans film udtrykker oplagt racisme. I *En Nations fødsel* fremstår Ku Klux Klan som helte, der redder de hvide heltinder fra frigivne slaver og tarvelige *carpetbaggers*. Det er virkelig svært materiale. Men man kan ikke tage visionen fra ham. *Intolerance* har en spilletid på knap fire timer. Babylons hængende haver og porte blev genrejst til lejligheden.

I *Good Morning, Babylon* (da. *Godmorgen Babylon*) fra 1987 lader Paolo og Vittorio Taviani to toscanske håndværkere emigrere til USA og blive ansat hos Griffith, der spilles af Charles Dance. De arbejder stille og roligt i solen. De falder til, får kærester og har den bedste tid i deres liv, som senere møder mange udfordringer. Både hos Griffith og brødrene Taviani optræder der elefanter.

MIN pointe er, at der også var en anden side af tilværelsen i 1920ernes Hollywood. Der var en by, hvor man gjorde arbejdet grundigt, havde enkle relationer og jævne gøremål, uden hverken at feste hysterisk hver aften eller leve med uafbrudt blik for historien. Der var en håndgribelig verden i absolut nutid. Også dét perspektiv hører med.

“*Babylon* er hverken perfekt eller katastrofal. Først og fremmest har filmen kant og vision

Fornemmelsen for den stille hverdag går tabt i Chazelles hyperfart. Til gengæld giver han stedet liv og formulerer næsten et æstetisk program. Den nye faktor i filmen er ikke skandalerne og hedonismen. Ej heller ærefrygt og kynisme. Det er diversiteten i historien. *Babylon* husker alle grupper og får hele demografien med i billedet, uden at blive fingerpegende tydelig eller skematisk repræsentativ. Det er ikke som i 80er-scifi, hvor kommandobroen på rumskibet blev bemanded efter en etnisk tjekliste. *Babylon* er en hel hjemstavnskildring.

Filmene er ujævn og trods alt for lang. Du har muligvis hørt, at den er dårlig. Det er sandt, at den kræver en indsats. Som sagt er det ikke en film, som man nyder. Omkostningerne er på niveau med prisen for avancerede kampfly, og investeringen kommer ikke hjem foreløbig.

ER *Babylon* da Chazelles *Heaven's Gate*? Måske på sæt og vis. Michael Ciminos legendariske western-fadæse havde den samme episke bestræbelse, de samme forjættende sætstykker, det samme gargantuanske budget. Den blev banket ned ved premieren og tvang studiet (som ironisk nok var United Artists) til at begære konkurs. Men filmen fik sit efterliv, er en certificeret *magnificent obsession* og står sig, uanset hvad benægttere mener og siger.

Babylon er hverken perfekt eller katastrofal. Først og fremmest har filmen kant og vision. Den er interessant, og den er anbefalet. Jeg skal i hvert fald se den igen.

Babylon kan streames på *Apple TV*, *Blockbuster*, *Google Play*, *Rakuten TV*, *SF Anytime*, *Viaplay Rent & Buy* og *YouTube Movie*.

anmeldelse

Babylon

film

filmanmeldelse

Hollywood

Bo Green Jensen

Bo Green Jensen, forfatter og kulturjournalist. Født 1955. Debut i bogform 1981. Litteratur- og filmanmelder.